

велике значення для виховання особистості дитини із загальним недорозвитком мовлення III рівня, соціальної адаптації, для корегування недоліків у мовленні дитини, а також для активізації мовленнєвої діяльності та мовленнєвої компетентності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бардін К. В. Развитие цветоразличения в онтогенезе человека // Сенсомоторные процессы. – М. – 1972. – с. 244–264.
2. Лалаева Р. И. Коррекция ОНР у дошкольников / Р. И. Лалаева, Н. В. Серебрякова. – СПб.: Питер. – 2002. – 435 с.
3. Луцан Н. І. Мовленнєво-ігрова діяльність дітей дошкільного віку / Н. І. Луцан. – Одеса: ПНЦ АПН України. – 2005. – 319 с.
4. Рібиун Ю. В. Гра як засіб мовленнєвого розвитку молодших дошкільників із ЗНМ // Теорія і практика сучасної логопедії: зб. наук. пр. – К. – 2004. – Вип. 1. – С. 150–165.
5. Філічева Т. Б. Усунення загального недорозвинення мови в дітей дошкільного віку: практичний посібник / Т. Б. Філічева. – М. – 2004. – 224 с.

УДК 376.1-056.264-053.4:615.852

М. В. Зубач

студентка спеціальності

«Корекційна освіта. Логопедія»,

В. М. Андросова

старший викладач

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ВИКОРИСТАННЯ БІОЕНЕРГОПЛАСТИКИ У ЛОГОПЕДИЧНІЙ РОБОТІ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті розглядається біоенергопластика як один із нових напрямів в системі корекційної роботи з розвитку мовленнєвої моторики у дітей – логопатів.

В статье рассматривается биоэнергопластика как один из новых направлений в системе коррекционной работы по развитию речевой моторики у детей - логопатов.

This paper deals bioenerhoplastyka as one of the new trends in system remedial work on the development of speech motor skills in children - lohopativ.

Ключові слова: біоенергопластика, розвиток, біоенергія, корекція, психотерапія, дослідження.

Ключевые слова: биоэнергопластика, развитие, биоэнергия, коррекция, психотерапия, исследования.

Key words: bioenerhoplastyka, development, bioenergy, correction, psychotherapy, research.

Постановка проблеми. В даний час проблема розвитку, навчання і виховання дітей з порушеннями мовлення дошкільного віку стає особливо значущою. У третини обстежених дітей можна виявити мовленнєві вади, а порушення звуковимови даними Є. Ф. Рау спостерігаються у 15-20% дошкільнят. Це явище ускладнюється ще й тим, що деякі мовленнєві вади позначаються на розвитку інтелекту дитини. Мовленнєві проблеми в її подальшому житті можуть спричинити погану успішність, порушення читання та письма, що негативно можуть вплинути на формування особистості дитини.

Тому є необхідним вчасно виявляти та виправляти мовленнєві дефекти. На сьогодні існує багато різних методів, прийомів і напрямків з корекції мовленнєвих вад. Вони сприяють формуванню звуковимови, збагаченню словника, граматичної будови, зв'язного мовлення. Одним із нових і цікавих напрямків цієї роботи є біоенергопластика.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Біоенергопластика – це поєднання рухів артикуляційного апарату з рухами кисті руки. Рухи тіла, спільні рухи руки і артикуляційного апарату, якщо вони пластичні, розкуті і вільні, допомагають активізувати природний розподіл біоенергії в організмі. Це надає надзвичайно сприятливий вплив на активізацію інтелектуальної діяльності дітей, розвиває координацію рухів і дрібну моторику.

Роботи В. М. Бехтерева, А. А. Леонтєва, М. М. Кольцової, Т. Б. Філічевої, Л. В. Лопатіної та інших вчених довели, що розвиток тонких рухів пальців рук позитивно впливає на функціонування мовленнєвих зон кори головного мозку. Рухи рук допомагають прибрати напругу з рук, губ, знімають розумову втому, вони здатні поліпшити вимову звуків, розвинути мовлення дитини.

У науковій літературі останніх років

описані прийоми розвитку дрібної моторики у дітей з різними мовленнєвими вадами (ЗНМ – Жукова Н. С., Мاستюкова О. М., Філічева Т. Б., із заїканням – Белякова Л. І., Ричкова Н. А., з дизартрією – Лопатіна Л. В., Серебрякова Н. В. та інші), які позитивно впливають на розвиток їх мовлення і корекцію мовленнєвих порушень.

Мета статті. Описати особливості використання системи вправ біоенергопластики, спрямованих на розвиток артикуляційного апарату, дрібної моторики пальців і рук, загальної моторики, формування та покращення почуття ритму, координації рухів, для досягнення оптимальних результатів при корекції звуковимови й мовлення в цілому.

Виклад основного матеріалу дослідження. На думку І. В. Куріс (2009), термін «біоенергопластика» складається з двох слів: біоенергетика та пластика. Біоенергія – це та енергія, яка знаходиться всередині людини. Пластика і плавні, розкуті рухи тіла, рук, які є основою біоенергопластики.

Ірина Куріс використовує біоенергопластику в психотерапії. На її думку, загальна мета психотерапії полягає в допомозі пацієнтам змінити своє мислення і поведінку таким чином, щоб стати більш щасливим і продуктивним [1, с. 243].

Для корекційної роботи вчителів – логопедів найбільш значущим є поєднання біоенергопластики (рухів кистей рук) з рухами органів артикуляційного апарату. За методикою І. Куріс робота з використанням біоенергопластики проходить в 4 етапи.

I етап – діагностичний. На початку корекційної роботи проводиться детальне обстеження будови й рухливості органів артикуляції з метою визначення діагнозу мовленнєвих порушень та стану неврологічної симптоматики.

II етап – підготовчий. На цьому етапі проводяться індивідуальні заняття, діти знайомляться з органами артикуляції та артикуляційними вправами. Вправи артикуляційної гімнастики виконуються сидячи перед дзеркалом з використанням казок про язичок. Під час виконання логопед супроводжує артикуляційні вправи рухами своєї провідної руки. Поступово дитина звикає до рухів руки і запам'ятовує послідовність їх виконання. Руки дитини на цьому етапі не

включаються в роботу.

III етап – основний. Артикуляційна гімнастика виконується з підключенням лівої руки дитини (що дозволяє більш сильно стимулювати роботу головного мозку), поступово підключається і друга рука. Таким чином, дитина виконує артикуляційні вправи або утримує артикуляційну позу з одночасним рухом обох рук, імітує, повторює рух артикуляційного апарату. Логопед стежить за ритмічним виконанням вправи. З цією метою можна використовувати рахунок, музику, вірші. Рухи кистей рук мають бути розкутими, необхідно стежити за тим, щоб рука в кисті не напружувалась. В той же час педагог продовжує давати чіткий зразок руху.

IV етап – заключний. Коли дитина повністю освоїть вправи, логопед розповідає казку, а дитина самостійно виконує артикуляційні вправи з рухом рук. Знайомі вправи діти можуть самостійно закріплювати в мовленнєвому куточку, використовуючи ігрові атрибути для пальчиків: капелюшки, спіднички, фігурки пальчикового театру, тощо [2, с. 12].

Вправи з біоенергопластики:

Вправа №1 «Цукерка»

Мета: відпрацьовувати відчуття напруження язика та руки; зміцнювати вертикальні та поздовжні м'язи язика; формувати в дитини кінестетичне відчуття, напруження та розслаблення, координувати рухи руки та язика, робити їх точними, легкими, ритмічними.

Зміст. У закритому роті напружений язик натискає то на одну щоку, то на другу. Зігнутий вказівний палець повторює рухи напруженого язика: коли язик натискає ліву щоку, палець повертається вліво, а коли натискає праву щоку – вправо.

Методичні рекомендації. Губи з'єднані. Прикласти долоньку дитини до щоки, щоб вона відчула рівень напруження язика. Стежити, щоб дитина відчувала напруження язика та руки, уникала спастичного застигання пальців у неприродному положенні, зайвих рухів.

Вправа №2 «ФАРБА»

Мета: відпрацьовувати збіг рухів язика та пальців руки вгору, поліпшувати їх одночасну рухливість; формувати в дитини відчуття незначного напруження, вміння напружувати та розслабляти м'язи органів артикуляції та руки; підготувати

артикуляційний апарат до постановки звуків [р], [ч], [ш], [ж].

Зміст. Трохи відкрити рот і «погладити» кінчиком язика тверде піднебіння, рухаючи язик уперед – назад. Великий палець руки притиснутий до долоні, решта – прямі (щілин між пальцями немає). Долоня відтворює рухи язика синхронно.

Методичні рекомендації. Губи й нижня щелепа нерухомі. Стежити, щоб кінчик язика діставав внутрішньої поверхні верхніх зубів під час руху вперед і не виходив за межі рота; пальці притиснуті один до одного, великий палець спокійний і не робить зайвих рухів.

Вправа №3 «ГОЛОЧКА»

Мета: відпрацьовувати вміння втримувати язик напруженим; зміцнювати подовжні, поперечні та вертикальні м'язи язика, нормалізувати м'язи долоні та пальців руки; формувати в дитини кінестетичне відчуття напруження; закріплювати рухи руки та органів артикуляції без зайвих рухів іншими частинами тіла.

Зміст. Відкрити рот, вузький язик висунути далеко вперед; рука – долонею вниз; вказівний палець одночасно з язичком витягується вперед; решта пальців руки утворюють кулачок. Утримувати 10-15 секунд.

Методичні рекомендації. Рот широко відкритий. Стежити, щоб кінчик язика не відхилився вбік, не завертати нижню губу. Якщо в малюка не виходить утримувати в цій позиції руку та язик вузьким і напруженим, виконувати вправу «Годинник». Уникати спастичного зжимання пальців в неприродному положенні.

Вправа №4 «СОПЛКА»

Мета: зміцнювати м'язи губ, долоні та пальців руки, закріплювати зоровий контроль за їхнім положенням; підготувати артикуляційний апарат до поставлення звуків [у], [ш], [ж], [ч]; формувати кінестетичні відчуття.

Зміст. Зуби зімкнені. Витягнути губи вперед, утворивши посередині отвір, схожий на кружечок. Рухи руки виконувати синхронно з рухами губ: долоня повернута донизу, пальці витягнуті вперед, злегка напружені. Утримувати позицію 10-15 секунд. Повторення вправи від індивідуальних особливостей дитини, не більше ніж 5-6 разів.

Методичні рекомендації. Стежити, щоб рот не відкривався, зуби не розмикалися; губи, долоня та пальці руки були не сильно напружені; великий палець не робив зайвих рухів.

Вправа №5 «СМАЧНЕ ВАРЕННЯ»

Мета: розвивати одночасну рухливість м'язів язика та долоні, відпрацьовувати рухи угору широкої передньої частини язика і руки, вміння швидко змінювати положення рук і язика; нормалізувати м'язовий тонус, координувати рухи, робити їх точними, легкими, ритмічними; підготувати артикуляційний апарат до постановки звуків [л], [р], [ч], [ш], [ж].

Зміст. Запропонувати дитині уявити, що вона їла варення: «Воно дуже смачне! У тебе забруднилася верхня губа, злижи язиком варення з верхньої губи. Отак», Передній край широкого язика рухається по верхній губі згори вниз, але не з одного боку в другий. Великий палець притиснутий до долоні, решта пальців разом – синхронно відтворюють рухи язика.

Методичні рекомендації. Стежити, щоб працював лише язик, а нижня щелепа не «допомагала», не «підсаджувала» язик угору – вона нерухома; долоня та язик не напружені; пальці один біля одного; великий палець не робить зайвих рухів.

Вправа №6 «КОТИК»

Мета: розвивати рухливість м'язів язика і руки, відпрацьовувати рухи широкої передньої частини язика та пальців руки; відпрацьовувати вміння швидко змінювати положення рук і язика; нормалізувати м'язовий тонус, координувати рухи, робити їх точними, легкими, ритмічними; підготувати артикуляційний апарат до постановки звуків [л], [р], [ч], [ш], [ж].

Зміст. Запропонувати дитині уявити, що вона перетворилася на кошеня й хоче попити молока з тарілки. Висунути широкий язик «чашечкою» і піднімаючи його бічні краї вгору, «набрати» молока в рот. Долоня повернута доверху, пальці разом, великий палець притиснутий до середнього. Під час руху язика пальці згинаються до середини долоні. Рухи язика та руки синхронні.

Методичні рекомендації. Рот має бути відкритим і не закриватися. Стежити, щоб працював лише язик, а нижня щелепа не допомагала. Язик має бути широким, а його бічні краї – піднятими (нагадувати

чашку). Рука та язик помірно напружені, пальці не роз'єднуються [3, с.12-16].

Російський логопед Зайцева Ірина Юріївна дослідила вплив біоенергопластики на корекцію дрібної і артикуляційної моторики у дітей середнього дошкільного віку. Вона зазначає, що при використанні біоенергопластики у дітей зі

стертою формою дизартрії та кінестетичною апраксією відбувається покращення виконання артикуляційних вправ у декілька разів, ніж у таких дітей, які не займаються по цій методиці [1].

Результати її дослідження подані в таблиці №1.

Таблиця №1

	Виконання артикуляційних проб (вересень)	Виконання артикуляційних проб (травень)	Виконання пальцевих проб (вересень)	Виконання пальцевих проб (травень)
Діти зі стертою формою дизартрії, які займаються біоенергопластикою	14%	91%	21%	91%
Діти зі стертою формою дизартрії, які не займаються біоенергопластикою	14%	84%	7%	70%
Діти з кінестетичною апраксією, які займаються біоенергопластикою	0%	75%	0%	75%
Діти з кінестетичною апраксією, які не займаються біоенергопластикою	0%	50%	0%	50%

А також вона визначила позитивну динаміку в розвитку психічних процесів у дітей під впливом корекційно-розвиваючих занять з використанням

біоенергопластики.

Результати її досліджень подані в таблиці №2.

Таблиця №2

	Без біоенергопластики	З використання біоенергопластики
Просторове сприймання	77%	84%
Увага	77%	91%
Пам'ять	77%	91%
Мисленнєві операції	84%	84%
Фонематичне сприймання	84%	91%
Звуковимова	77%	84%

Висновки. Отже, використання біоенергопластики є доцільним та результативним засобом в логопедичній роботі з дітьми дошкільного віку. Адаптація рухів кистей рук з рухами органів артикуляційного апарату сприяють:

- розвитку артикуляційної і пальчикової моторики;
- координації рухів артикуляційних м'язів і пальців рук;
- позитивній динаміці розвитку психічних процесів (пам'ять, увага, мислення);

- активізації інтелектуальної діяльності дітей;
- підвищенню інтересу до логопедичних занять;
- позитивному впливу на розвиток мовлення і корекції вад мовлення розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ЖДЕРЕЛ

1. Майков В.В. Трансперсональний проект: психологія, антропологія, духовні традиції : Російський трансперсональний проект /

- В. В. Майков, В. В. Козлов. – М., 2007 – 457 с.
2. »Логопед»: науково-методичний журнал №9 / [ред. В. Садкіна]. – «ВГ Основа» 2012р. – 39 с.
3. »Логопед»: науково-методичний журнал №7 / [ред. В. Садкіна]. – «ВГ Основа» 2012р. – 39 с.

УДК 376.1-056.264:372.461:371.382

В. П. Іванова

вчитель-логопед ДНЗ №1 «Ромашка»

В. О. Малишевська

*вихователь групи компенсуючого типу
для дітей з вадами мовлення
завідувач ДНЗ №1 «Ромашка»*

РОЗВИТОК МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИНЕННЯМ МОВЛЕННЯ ЗАСОБОМ ГРИ

В даній статті висвітлено особливості використання ігор у логопедичній роботі з дітьми, які мають загальне недорозвинення мовлення. Викладені в статті рекомендації направлені на стимулювання всебічного розвитку дітей: корекцію мовлення та пов'язаних з ним психічних процесів.

В статье раскрыты особенности использования игр в логопедической работе с детьми, с общим недоразвитием речи. Изложенные в статье рекомендации направлены на стимулирование всестороннего развития детей: коррекцию речи и связанных с ней психических процессов.

The article reveals the peculiarities of using games in speech therapy work with children with general speech underdevelopment. Recommendations set out in article aimed at promoting the comprehensive development of children: correction of speech and related mental processes.

Ключові слова: загальне недорозвинення мовлення, сюжетно-рольова гра, дидактична гра, рухливі ігри, ігри зі співом, ігри-драматизації.

Ключевые слова: общее недоразвитие речи, сюжетно-ролевая игра, дидактическая игра, подвижные игры, игры с пением, игры – драматизации.

Keywords: general underdevelopment of speech, subject-role-playing game, didactic game, mobile games, singing, games, dramatization.

Постановка проблеми. Загальне недорозвинення мовлення являє собою одну з гострих проблем логопедії. Порушення мовленнєвого розвитку впливають

на особливість дитини та на її пізнавальний розвиток. Діти, що мають загальне недорозвинення мовлення, не здатні до тривалої ігрової діяльності, у них відзначається схильність до коливань настрою. Цим дітям притаманні невисокі показники пізнавального та мовленнєвого розвитку, що негативно впливають на формування особистості дитини та процесах її соціальної адаптації. Діти із загальним недорозвиненням мовлення потребують більшої корекції недоліків психічного та мовленнєвого розвитку.

Важливе місце в системі засобів розвитку мовлення дітей посідають ігри. Сюжетно-рольові, дидактичні, рухливі, ігри-драматизації здійснюють позитивний вплив на гармонійний розвиток дітей.

Мета статті: розкрити особливості впливу ігор на розвиток мовлення дітей із загальним недорозвиненням мовлення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Гра як ведуча діяльність дошкільника має велике значення для фізичного, розумового, морального та естетичного виховання дітей із загальним недорозвиненням мовлення. Перш за все в грі здійснюється пізнавальний розвиток дітей, так як ігрова діяльність сприяє розширенню та поглибленню уяви про оточуючу діяльність, удосконаленню уваги, пам'яті, спостережливості і мислення. Формування ігрової діяльності в дошкільному віці має на увазі її організацію логопедом та вихователем. Чим менші діти, тим більше в їх іграх повинно бути безпосередньої участі зі сторони дорослих.

Що стосується дітей із загальним недорозвиненням мовлення, то поряд із загальним впливом гри на весь хід їх психічного розвитку, вона здійснює специфічний вплив на становлення мовлення. Дітей слід постійно спонукати до спілкування один з одним та коментування своїх дій, що сприяє закріпленню навичок використання ініціативного розмовного мовлення, збагаченню словника, формуванню граматичної будови мови тощо. Великий вплив на розвиток мовлення дітей забезпечують ігри, змістом яких інсценування якого-небудь сюжету - так звані ігри - драматизації. Хороводні ігри та ігри зі співом сприяють розвитку виразності мовлення та узгодженні слів з рухами.